

Світлана Дячок,
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та
літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
Svitlana_82@ukr.net

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

Методика дистанційного навчання – одна з актуальних на сьогодні. Тенденція до зростання ролі самостійної роботи учнів, розмиття меж між різними формами, методами та прийомами організації навчання внаслідок широкого використання засобів ІКТ у процесі дистанційного або змішаного навчання привели до виваженого та обґрунтованого впровадження та поєднання технологій традиційного, електронного та мобільного навчання. Дана стаття розкриває цю методику в системі шкільної літературної освіти.

Ключові слова: шкільна літературна освіта, українська література, зарубіжна література, методика навчання, дистанційне навчання.

Реалії сьогодення обумовлюють необхідність запровадження дистанційної та змішаної форм навчання, що забезпечує безперервність освітнього процесу.

Тенденція до зростання ролі самостійної роботи учнів, розмиття меж між різними формами, методами та прийомами організації навчання внаслідок широкого використання засобів ІКТ привели до появи змішаного навчання – педагогічно виваженого поєднання технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання.

Дистанційне навчання розуміємо як навчальну взаємодію здобувача освіти і педагога на відстані, у процесі якої передбачається реалізація всіх обов'язкових компонентів освітнього процесу (мета, зміст, методи, прийоми, організаційні форми, засоби навчання) специфічними засобами Інтернет-технологій [1]. Така форма навчання орієнтована на розвиток здатності учнів до активного спілкування, творчого співробітництва та, водночас, поглиблення вмінь самостійної діяльності, що загалом сприяє їхньому самовдосконаленню, готовності до самореалізації в сучасному соціумі.

Поняття «змішане навчання» набуло популярності після появи й публікації книги Бонкома і Грема «Довідник змішаного навчання». Дослідник Н. Болюбаш вважає терміни «змішане навчання», «комбіноване навчання», «гібридне навчання» синонімами та тлумачить їх зміст таким чином: «поєднання дистанційного та електронного мережевого навчання з традиційними формами навчання: очною та заочною» [2]. Для змішаного навчання характерне поєднання традиційних та інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

У процесі дистанційного чи змішаного навчання доцільними будуть класичні методи та прийоми, але спосіб їх реалізації інший – із залученням ІКТ. Важливою умовою успішного проведення таких занять є логічно обґрунтований добір учителем методів і прийомів організації навчальної діяльності, доцільних в умовах дистанційного чи змішаного навчання.

Як засвідчує шкільна практика, ефективними формами онлайн-комунікацій на уроках української та зарубіжної літератур є відеоконференція, форум, чат, блог, електронна пошта, анкетування, соціальні мережі, мобільні застосунки (Viber тощо).

Нині набули поширення серед учасників освітнього процесу такі веб-ресурси для дистанційного навчання, як платформа Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams; сервіси для проведення відеоконференцій – Zoom, Google Meet, Skype.

Особливої значущості в умовах дистанційного та змішаного навчання набуває питання оцінювання освітніх результатів учнів. Оцінювання може відбуватися як миттєво за допомогою цифрових ресурсів, так і після традиційної перевірки учнівської роботи вчителем. Так, ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>) – простий інструмент для оцінювання роботи класу в режимі реального часу. Тут створена комфортна система заохочення з різними ролями та рівнями доступу. У ClassDojo реєструється вчитель/ка й реєструє учнів свого класу. Персональний код для доступу до власного профілю висилається учням; батьки також отримують доступ до профілю дитини.

Специфіка дистанційного навчання, що базується на телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структурування змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи.

LearningApps.org (LearningApps.org) – онлайн-сервіс, що дозволяє швидко створювати змістовні інтерактивні вправи різних типів на різні теми з курсів української та зарубіжної літератур в школі. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів.

Classtime (<https://www.classtime.com/uk/>) – платформа для створення інтерактивних навчальних додатків, яка дозволяє вести аналітику навчального процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу. Тут є бібліотека ресурсів, а також передбачено можливість створювати запитання.

Учителів важливо поєднувати цифрові завдання, роботу з підручником і робочим зошитом. Віртуальна дошка Padlet.com, на якій можна розміщувати окремі плитки-дописи з текстовою інформацією, гіперпосиланнями, зображеннями, прикріплювати файли, аудіо-, відеозаписи, – це той ресурс, який в умовах дистанційного чи змішаного навчання дає можливість реалізовувати сучасні та традиційні методи і прийоми для опрацювання навчального матеріалу. Передбачено можливість ввімкнути режим коментування, у якому учні зможуть додавати виконані роботи. Варто зазначити, що така організація взаємодії є доцільною в межах уроків одного класу або кількох класів на нетривалий період, оскільки доступний простір швидко захащується. Однак, у безкоштовному обліковому записі доступні лише три віртуальні дошки.

У процесі дистанційного навчання такі основні методи навчання літератури як коментоване читання твору, бесіда, шкільна лекція, самостійна робота учнів над

твором набирають нових форм інтерпретації, а саме, вивівши текст твору на монітор під час zoom- чи Google Meet-конференцій можна і читати, і коментувати прочитане. Шкільну лекцію замінити відеопрезентацією до уроку. Варто надавати перевагу роботі зі схемами, алгоритмами, таблицями, картками-портфоліо літературних героїв тощо.

Не зайвим буде узгодити між усіма учасниками освітнього процесу розуміння основних понять та термінів, що набувають нового змісту в умовах дистанційного навчання. Наприклад, опрацювати параграф означає: прочитати текст, відповісти на запитання після параграфа, скласти таблицю, карту понять, часову шкалу, інфографіку тощо. Ці різні завдання можуть бути виконані в результаті прочитання певного тексту, тому дуже важливо конкретизувати очікуваний результат роботи учнів, надати їм чіткі інструкції щодо його досягнення.

Отже, за умови методично правильної організації та добору вчителем доцільних методів і прийомів роботи під час дистанційного навчання є можливість успішної реалізації системних принципів відкритої освіти: мобільності учасників освітнього процесу, їхнього рівного доступу до освітніх систем, надання якісної шкільної освіти.

The method of distance learning is one of the most relevant today. The tendency to increase the role of independent work of pupils, blurring the boundaries between different forms, methods and techniques of learning due to the widespread use of ICT in distance or blended learning have led to balanced and reasonable introduction and combination of traditional, e-learning and mobile learning technologies. This article reveals this technique in the system of school literary education.

Key words: school literary education, Ukrainian literature, foreign literature, teaching methods, distance learning

Використана література

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія розробки дистанційного курсу; за ред. Бикова В.Ю. та Кухаренка В.М. Київ: Міленіум. 2008. 324 с.

2. Болюбаш Н. М. Використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці економістів [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. № 5 (13). URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em13/content/09bnmetv.htm>

3. Дячок С О. Упровадження елементів STEM- (STEAM- чи STREAM) освіти на уроках зарубіжної літератури через проектно-дослідницьку діяльність. Наукові записки Малої академії наук України: зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». Київ. 2018. Вип. 13. С. 59-69.

4. Штефан Л. В. Елементи дистанційної освіти на уроках української літератури у старшій школі [Електронний ресурс]. Освіта.ua URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/44328/